

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimtieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2018 m. liepos 13 d.

Nr. 26 (1288)

Paminėjome Valstybės dieną

Jubiliatas Antanas Jocys

Valstybės (Mindaugo karūnavimo) dienos išvakarėse LPKTS Kauno filialas surengė šventinį vakarą „O širdy – Lietuva“.

Skambiu poetiniu Justino Marcinkevičiaus bei kitų žodžiu vaka-rąpradėjo Kaunonacionalinio dramos teatro direktorius, aktorius dr. Egidijus Stancikas.

Pasitikdami iškilią šventę, į kurią susirinko tūkstančiai po platujį pasauli pasklidusių lietuvių, suvienyti meilės Lietuvali, pagerbiami nusipelnę žmonės. Jų darbai, jų inašas į Valstybės kūrimą – ryškūs. Lietuvos himno žodžiais, tylos minute pagerbtini negrūžusieji iš tremties, žuvę už Lietuvos laisvę nelygiuose kovose.

Skambant Nacionalinio opeiros ir baletu teatro solisto Mindaugo Jankausko, Kauno muzikinio teatro solistės Ritos Preikšaitės dainoms (akomponavo Beata

Vingraité) pasveikinti nusipelnę Kauno miestui, Lietuvai žmonės. Kauno savivaldybės Tarybos nariai Edita Gudišauskiene ir Gediminas Budnikas įteikė Kauno savivaldybės padėką ir medalį Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui paminėti Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centro direktoriui, XXVII knygos mėgėjų draugijos nariui Valdui Kubiliui. Ilgametį, aktyvų LKPKTS narį Antaną Jočį 85-ojo jubiliejaus proga sveikino Kauno filialo pirmininkas Vladas Sungaila, valdybos nariai. LR Seimo narys Andrius Kupčinskas 75-ojo jubiliejaus proga dailininkui Viliui Ksaverui Slavinskui įteikė Vasario 16-osios Lietuvos Nepriklausomybės Akto kopiją.

Šventėje dalyvavęs LR Seimo narys Žygimantas Pavilionis sakė, kad čia, LPKTS buveinėje, – kaip namuose, kuriuose jauku ir gera dalytis su gausiai susirenkančiais žmonėmis – buvusių tremtiniių, politinių kalinių šeimomis.

Renginio vedėja V.V. Margevičienė priminė, jog Ž. Pavilionio iniciatyva Seimas, atsižvelgdamas į tai, kad kitais metais sukanka 110 metų, kai gimė su sovietų okupacija kovojo Lietuvos valstybės vadovas, faktiškai vykdė Respublikos Prezidento pareigas, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos prezidiumo pirmininkas generolas Jonas Žemaitis-Vytautas ir 70 metų nuo 1949 metų vasario 16 dienos Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Deklaracijos pasirašymo, nuspindė paskelbtį 2019-uosius Jono Žemaičio-Vytauto metais.

Ž. Pavilionis apžvelgė dabartinę

Renginio dalyviai ir svečiai

Rugpjūčio 4-ąją – sąskrydis „Su Lietuva širdy“

Sąskrydis „Su Lietuva širdy“ – tradicinė šventė, neįsivaizduojama be iškilmingos eisenos, šv. Mišių Dubysos slėnyje, giesmių, atliekamų tūkstantinio buvusių tremtiniių, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių choro, bei smagaus koncerto. Šiemet dar jūsų lauks diskusijų palapinė, kurioje visą dieną galėsite aplankytis parodas, susipažinti su naujomis knygomis: LK viršilos Ernesto Kuckailio „Laiškai iš Varviškės“ ir LR Seimo nario dr. Arvydo Anušausko „Prezidento žvalgas: du gyvenimai“, pasižiūrėti filmus: Agnės Zalanskaitės „Nenugalimas“ ir Telšių Žemaitės gimnazijos moksleivių „(NE)vaikiški žaidimai“ bei su LR Seimo nariais Audroniumi Ažubaliu, Laurynu Kasčiūnu ir Žygimantu Pavilioniu padiskutuoti tema „Kodėl Lietuvai reikia istorinės atminties politikos?“ Kaip ir kasmet, galėsite apsilankytis imitaciniame partizanų bunkeryje, pabendrauti su istorinės rekonstrukcijos entuziastais. Šiometė naujiena – sporto varžybos. Pakvieskite jus atvežusius vaikus bei vaikaicius sudalyvauti rungtyste: tinklinio (3x3), virvės traukimo (5x5) ir partizaniškų kliūčių (5x5) (registracija sporto aikštėje arba iš anksto el. paštu: tremtinys.lpkts@gmail.com). Taip pat nepraleiskite galimybės aplankytis „Misija Sibiras“ dalyvių bei išsigerti naujausių mūsų leidinių Patriotinių leidinių knygynėlyje.

PROGRAMA
Susitikimų erdvėje:
10 val. Sventinė eisena į Dubysos slėnį
11 val. Šv. Mišios
12 val. Sąskrydžio atidarymas
12.30 val. Jungtinio tremtinų choro koncertas
14.30 val. Šventinė popietė. Dalnius ir gres: Vytautas Šiškauskas, ansamblis „Tėviškės alėja“ iš Punsko, Baisogalo liaudiškos muzikos ansamblis.
17 val. Sventės uždarymas
Partizanų stovykloje:
Visą dieną - Partizanų gyvenimo rekonstrukcija
13 val. Pokalbiai apie partizanų uniformas ir ginklus
14 val. Pasakojimai apie miško brolių gyvenimą žemėnėse, bunkeruose ir lauko stovyklose
15 val. Istorinė rekonstrukcija. Kas tai?
Diskusijų palapinėje:
Visą dieną - Klaudijaus Driskiaus fotografijų paroda „Laisvųjų testamentai“
12.15 val. LK viršilos Ernesto Kuckailio knygos „Laiškai iš Varviškės“ pristatymas
13.00 val. Telšių Žemaitės gimnazijos moksleivių filmas „(NE)vaikiški žaidimai“
13.15 val. LR Seimo nario Audronius Ažubaliu, Laurynu Kasčiūnu ir Žygimantui Pavilioniu diskusija „Kodėl Lietuvai reikia istorinės atminties politikos?“
14.15 val. Parodos „Laisvųjų testamentai“ (Lietuvos partizanų ir ryšininkų portretai) atidarymas.
Dalyvauja: parodos autorius Klaudijus Driskius, ambasadourius Vygaudas Ušackas, partizanai Albinas Kentra ir Juozas Jakavonis, rýšininkė Prima Petrylienė
14.45 val. LR Seimo nario dr. Arvydo Anušausko knygos „Prezidento žvalgas: du gyvenimai“ pristatymas
15.30 val. Filmo „Nenugalimas“ peržiura. Dalyvauja filmo režisierė Agnė Zalanskaitė
Sporto aikštėje:
13 val. Tinklinio varžybos
14 val. Virvės traukimasis
14.30 val. Partizaninių kliūčių ruožas
Kviečiame dalyvauti Nacionalinio krauso centro krauso donorystės akcijoje, aplankytis „Misija Sibiras“ dalyvius, Patriotinių leidinių knygynėlyje

Nori taikos, ruoškis karui!

Birželio sukilimo minėjimas

Šiais metais Birželio sukilimo 77-osios metinės buvo ypač išpūdingos. Birželio 22 dieną jos buvo paminėtos Kaune, o birželio 23 dieną Vilniuje.

Vilniuje Birželio sukilimo metinės buvo organizuotos Lietuvos laisvės kovojojų sąjungos tarybos. Joms vadovo LLKS tarybos narys Kęstutis Balčiūnas. I Nepriklausomybės aikštę suvažiavo gausus motociklininkų būrys, tarp jų ir „Vėjų laumės“, geležiniai savo žirgais, lenkiančios visų krypcijų vėjus, tarp jų ir politinius. Renginyje dalyvavo antrosios Lietuvos Respublikos patriarchas prof. Vytautas Landsbergis, pasakės gražią kalbą, kurioje aukštai įvertino sukilimo reikšmę Lietuvos istorijoje, visų pirma, kaip idealistinę, parodžiusią, kad pati lietuvių tauta galiai įveikti komunistinį gaivalą ir atkurti savo valstybę; kaip politinę – sugriovusią Lietuvos priešų skelbiama mitą, kad pati tauta savanoriškai praše Rusijos okupacijos; ir kaip gynybinę, išgelbėjusių tūkstančių lietuvių politinių kalinijų, kurie okupacijos sovietinio režimo buvo pasmerkti nužudymui. Renginyje dalyvavo Seimo nariai Audronius Ažubalis ir Laurynas Kasčiūnas, tuo parode, kad jiems rūpi Lietuvos valstybės istorija, jos likimas ir išlikimas. Renginyje dalyvavo Birželio sukilimo dalyvių šeimų nariai – vieno iš sukilimo vadovų Gedimino Ruzgo sūnus, taip pat Gediminas, ir sukilimo savanorio Rimanto Eigelio našlė mokytoja istorikė Irena Eiglenė. Šventišką renginio nuotaiką sukūrė Lietuvos kariuomenės orkestras, džiuginęsus susirinkusiuosius muzikiniai kūriniai iš tarpukario Lietuvos kariuomenės repertuaro.

Šių metų Birželio sukilimo renginys buvo kitoks, negu iki šiol: visų pirma iš savanoriško, visuomeninio jis perėjo į valstybinį lygmenį, dalyvaujant oficialiam Vilniaus savivaldybės atstovui ir

jam pasveikinus susirinkusiuosius šios lietuvių tautos šventės proga. Šių metų renginyje, manau, galutinai nusistovėjo ir šio istorinio įvykio pavadinimas, jį įvardijant Birželio sukilimą.

Karinės valstybės rengimas

Birželio sukilimo renginius vainikavo jaunimo organizacijos Lietuvių sąjunga „Tauta ir Tėvynė“ kvietimas į jų renginį. Renginio dalyvius pasveikino vaikinų trio, padainavę gražiausią lietuvišką patriotinių dainų, primindami, kad lietuvių esame mes gimę, lietuvių turime ir būti. Renginiui vadovo Juozas Taraila, susirinkusiuosius pasveikinęs gražios istorinės lietuvių šventės – Birželio sukilimo 77-ųjų metinių proga. Pasirodo, tai nebuvo paprastas renginys, o šios jaunimo organizacijos parengtos ir išleistas Birželio sukilimo Vilniaus skyriaus vadovo generolo majoro Vytauto Bulvičiaus knygos „Karinis valstybės rengimas“ sutiktuvės. Įvadinių straipsnių knygai paraše mūsų kariuomenės majoras Gintautas Jakštys. Jis ir pristatė knygą auditorijai. Mūsų dienomis, kai šalia turime militaristinę kaimynę, kariaujančią nesibaigiančius karus, jau nusinešusius dešimtis tūkstančių gyvybių Ukrainoje ir Sirijoje, ši knyga tapo itin aktuali ir Lietuvai.

Kaip rašo knygos autorius, „mūsų tauta karinės galvosenos srityje yra kiek atsilikusi nuo kitų tautų... Tai grynnai istorinių aplinkybių padarinys. Lietuviai, ypač katalikai, rusams valdant, sunkiai tegalėdavoapti karininkais, kaip tai galėdavo daryti latviai ir estai. Neturėdami savų karininkų, savaime aišku, negalėjome išauklėti ir visuomenės, geriau išmanančios karinius reikalus. Mūsų intelligentai tegalėdavo dirbtini kultūrinį ir ekonominį darbą. Tad visas mūsų intelligentų protavimas ir nukrypo daugiausiai į šias dvi sritis.“.

Tik 1918 metų gale, jau atkūrus ne-

priklausomą Lietuvos valstybę, mūsų tauta Lietuvos nepriklausomybės kovoje buvo priversta kariauti ir išmokti karybos pamokas, kurias vėliau panaujo ginkluotame pasipriešinime rusų okupaciniams režimui. Buvo laikas, kad ne teisės ir diplomatijos, bet jėgos dėsniai sprendė tautų laisvės ir nelaisvės klausimus. Lietuva tam nebuvo pasruošusi. Ir todėl vėl pateko į tų pačių okupantų nelaisvę, nors jie jau buvo kitokie, ne carinės Rusijos, bet bolševiškinės Rusijos okupantai. Imperialistinis rusų mentalitetas nuo Petro Pirmojo laikų nepasikeitė ir kažin ar kada nors pasikeis, ką rodo ir jų dabartinių karai Ukrainoje ir Sirijoje. Todėl, gyvendami tokio ugnikalnio papédėje ir norėdami taikos, visada turime ruoštis karui. Kaip rodo paskutinio laikotarpio straipsniai ir pamastymai viešojoje spaudoje, svetimieji, kad ir kokie jie bebūtų geranoriški ir turėtų tobuliausiai ginkluotę, vargiai ar galėtų mus apginti, jeigu mūsų visuomenė nebūtų deramai pasiruošusi. Turint galvoje, kad mūsų intelligentija, išlaikydama šimtmeciais įformuotą mąstymą, orientuotą tik į kultūrą ir apskritai į humanitariką, tebėra ištikima tai tradicijai ir visuomenės neruošia deramai gynybai pavojaus atveju. Todėl ši generolo Bulvičiaus knyga, deja, kol kas atrodo ir yra vienintelė, kuri turėtų tapti staline knyga kiekvienoje lietuvių šeimoje.

Pareiga – ginti laisvę

Knygos autorius nuomone, mūsų visų ir kiekvieno pirmojo pareiga yra ginti mūsų tautos laisvę. Ši pareiga yra didelė, garbinga ir sunki. Todėl mūsų mokyklos turi auklėti riteriškos kovos instinktus. Jos neturi skieptyti neapykantos priešui, bet tik aiškinti mūsų galimų prieš padarytas ir galimas padaryti skriaudas mūsų tautai ir valstybei, nurodyti kelius savai teisei ginti. Mokykla turi moksleiviams aiškinti, kad mums gali tekti kovoti dėl mūsų tautos gyvybės, nes į tą gyvybę késinasi svetimieji. Tačiau būtina pabrėžti, kad kiekvienoje tautoje visuomet atsiranda tautų sutaiikymo ir bendradarbiavimo šalininkų. Jiems niekada neturime reikšti neapykantos, nors jie ir būtų mūsų prieš tautos nariai. Būtina moksleivius mokyti gerbti tarptautinės teisės dėsnius ir papročius; garbingai jų laikytis ir skatinti jų laikytis mūsų priešus. Tačiau, jeigu mūsų priešas tuos tarptautinius dėsnius ir papročius sulaužys, mes irgi būsime priversti juos laužyti. Tačiau ir bet kokio pavojaus atveju mes

turime siekti žmoniškumo, nepasiduoti neapykantos protrūkiams. Mokykla jaunimą turi auklėti nuo mažens greitai orientuotis situacijoje ir ugdyti atsakomybę; įgalinti jaunimą dirbtis organizacinį, administracinių ir vadovavimo darbą. Mokykla turi tapti tautos vadų mokykla – per įvairius moksleivių būrelius, sambūrius, organizacijas; ugdyti pasitikėjimą savimi ir savo tautos jėgomis, akcentuoti, kad atkūrus Lietuvos nepriklausomybę mes savo gabumais, talentais galime drąsiai konkuruoti su pirmaujančiomis pasaulyje tautomisviseose srityse.

Karinio pavojaus atveju, kariuomenės, valdžios įstaigų, mokyklų, visuomeninių organizacijų ir atskirų asmenų darbą koordinuoja ir įveiksmus derina Vyriausybė. Ji kelia uždavinius netik karinėms savo šalies struktūroms, bet ir visai visuomenei, ypač intelektualams, reikalaudama iš jų priešintis užpuolėjui dvasiškai. Bet kurioje visuomenėje atsiranda intelektualų, kurie jų pagrindiniu prieš laiko savo valstybės Vyriausybę, šmeižia, niekina ir kursto nepaklusnumo akcijoms prieš valdžios pareigūnus. Tokie turi būti griežiausiai baudžiami, nes mūsų valstybė – „tai organizuota mūsų tauta, tai mes patys“ (Vytautas Bulvičius).

Tautų istorija yra rašoma krauju. Kiekvienas doras pilietis turi suvokti ir visada atsiminti, kad galima nepriklausomybę prarasti garbingai kariaujant, bet didelė gėda ir nešlovė – ją prarasti be kovos. „Tauta, kuri nepasiryžo dėl laisvės mirti, kaip Pilėnų didvyriai, mirs, kaip dvasios nuskurdėlis. Joks pasirengimas karui nepadės, jei jis nebus lydimas pasiryžimo aukotis. Kosciuškos pralaimėjimas kare reiškė Lietuvos Lenkijos valstybės galą. Betgi, jei trečiasis padalijimas būtų praėjęs be Kosciuškos sukelto karo, tai būtų reiškė dviejų tautų (ne tik valstybių) galą... Lietuvos, išdrįsės tvirtinti: „Jeigu reiks, laisvi mes mirsim!“ turi ši pasiryžimą ištiesėti tą dieną, kada bus sprendžiamas laisvės ar vergovės klausimas“ (Vytautas Bulvičius).

Taigi, šių metų Birželio sukilimo 77-osios metinės, vykusios Lietuvos Respublikos šimtmecio kontekste, iš tikrųjų buvo ypatingos ne tik savo iškilmingu minėjimu, bet, ir svarbiausia, mūsų jaunimo prabudimui, kurio ryškiausias liudytojas – jaunimo suvokimas, kas Lietuvai šiandien ir visados yra svarbiausia – didžiųjų mūsų tautos vyru prikėlimas iš užmaršties.

Prof. Ona VOVERIENĖ

Birželio sukilimo metines minėjimo ir baikeriai

Minėjimas Vilniuje

Minėjimas Kaune

Ivykiai, komentarai

Melo kojos trumpos, arba – vagie, kepurė dega!

Ministras pirmininkas greičiausiai visiškai nesusigaudo situacijoje, kai kalbama apie Visagino AE projekto sužlugdymą ir Astravo AE atsiradimą. Žinoma, galima jį ir pateisinti – juk tuo metu, kai vyko batalijos, būti ar nebūti Visagino AE, Saulius Skvernelis dirbo policijos struktūrose.

Bet jeigu susigaudo, tai dar blogiau – nes tuomet jis yra tiesiog melagis. Ir meluoja šlykščiai, teigdamas, kad „A.Kubiliaus vyriausybė „kolaboravo“ su Baltarusija ir neparodė ryžto bandant sustabdyti Astravo atominės elektrinės statybą.“ (BNS, aut. past.).

„Premjeras tiesiog sako visišką netiesą, o liaudiškai tariant, tai meluoja. Mes dėjome didžiuosias pastangas, kad Astravo elektrinė nebūtų statoma. Bandėme suvilioti baltarusius savo planus perkelti į Lietuvą, siūlėme jiems dalyvauti Visagino AE statyboje, kad nesstatytų Astravo, o kai jie pradėjo vis tiek statyti Astravą, ir kai paaiškėjo, kad jis statomas, tai mes buvome vienintelė

Vyriausybė, kuri kreipėmėsi į visas tarptautines organizacijas, aiškiai deklaruodam, kad elektrinė statoma pažeidžiant visas tarptautines konvencijas, ir tai buvo vėlesniu laiku įrodyta tose tarptautinėse organizacijose“, – taip Premjero melą ivertino A. Kubilius.

„Mes iš tikrųjų kovojo, mes siekėme pastatyti Visagino elektrinę tam, kad nebūtų Astravo elektrinės, bet, deja, dabartinis pono S. Skvernelio politinis vadovas R. Karbauskis intensyviai organizavo referendumą prieš Visagino atominę elektrinę. Tuomet viešai perspėjome: jeigu nebus statoma Visagino elektrinė, tai toliau bus plėtojama Astravo elektrinė, ir mes buvome teisūs. Šioje vietoje tik dar kartą galiu pakartoti, kad visi S. Skvernelio pareiskimai apie kažkokį kolaboravimą yra visiška netiesa“, – sakė A. Kubilius.

Visgi pozityvaus šiame Premjero mele galima ižvelgti – ogi pripažystama, kad Astravo atominė elektrinė kelia didžiulį pavoją Lietuvai, ir dėl to atsakingi

Lietuvos politikai, nepatvirtinę Visagino AE statybos. Na, kas tie politikai, pirštu nerodysis, juos aiškiai įvardijo A. Kubilius, tik priminsime, kad Visagino atominė elektrinė nebuvu statoma todėl, kad Ramūnas Karbauskis organizavo referendumą, kuriam „apnaisinta“ tautos dalis pasakė „ne“ japoniškų technologijų, japoniškos darbo kokybės elektrinei Visagine. Todėl ir turime pašonėje rusišką monstrą, kuris kelia ne tik ekonominę, ne tik politinę, bet tikrų tikriausią fizinę grėsmę ne tik Lietuvai, bet ir didelei daliai Europos (juk Černobylio avarijos analizė parodė, kad tik per trijų vyrų pasiaukojimą buvo išvengta katastrofos, kuri būtų parvertus negyvenamą teritoriją didesnę daļą Europos). Taigiveikėjas, kuriam reikia „padėkoti“ už ši Lietuvos pralaimėjimą kovoje dėl energetinės nepriklausomybės, žinomas. Nesunku pastebeti, kad jis tėra tėsėjas tos prorusiškos linijos, su kuria šiandien susiduriame vis aštriau: Algirdas Mykolas Brazauskas,

Kazimira Danutė Prunskienė, Arvydas Juozaitis, Rolandas Pakšas – štai dar keli istoriniai veikėjai, kovoje prieš Lietuvos energetinę nepriklausomybę ir faktiškai siekė, kad Lietuva būtų amžinai priklausoma nuo Rusijos.

Šiandien nėra abejonių, kad Rusija pabaigs Astravo AE (juk projektą finansuoja Rusijos vyriausybė, tai kalbėti apie Baltarusiją reikia sąlygiškai). Tikimasi, kad pirmasis branduolinis reaktorius bus įrengtas iki 2019 metų pabaigos, o antrasis pradės veikti 2020 metų viduryje. Paskutinėmis žiniomis, liepos 3 dieną „Europos Komisijos ir Europos branduolinės saugos reguliuotojų grupės posėdyje Briuselyje buvo patvirtinta Baltarusijos AE streso testų peržiūros ataskaita. Joje atskleista nemažai Baltarusijos AE projekto trūkumų ir ES bei kitų šalių ekspertai pateikė svarbių rekomendacijų, kaip šiuos trūkumus pašalinti ir pagerinti Baltarusijos AE saugos lygi“ („Delfi.lt“).

Agnė Bilotaitė: „Nešvarių pinigų upėmis – į valdžios viršunes“

Iki savivaldybių tarybų rinkimų liko kiek daugiau nei pusmetis. Dar vienas kitas mėnuo, ir išvysime, ko nemate – lyg po šilto vasaros lietaus ims dygti nauji visuomeniniai judėjimai, šie virs rinkimų komitetais ir ims miestų bei rajonų valdžią.

Nuojauta sako, kad tokio rinkimų komitetų šuoro, koks numatomas per artėjančius rinkimus, iki šiol nėra buvę. Sklando gandai, kad po rinkimų komitetų vėliai laimė vėl bandys buvę (ir dabartiniai) merai, taip pat anksčiau rinkimus pralaimėjusieji arba norintys atsikratyti sasajų su nepopularia partija ir dalyvauti kaip nepriklausomi kandidatai – visa armija „prieštaragingai vertinamų“ asmenų su ne visada aiškiais jų keliu į rinkimus finansavimo šaltiniu.

Nuo tada, kai rinkimuose leista dalyvauti visuomeniniams komitetams, rinkimų sistema netapo skaidresnė, veikiau priešingai – atsirado daugiau kelių ir kelelių iki išsvajotos vienos valdžioje. Teisingumo ir sąžiningos kovos, deja, irgi mažiau.

Rinkimų komitetų paskirtis buvo išplėsti piliečių teises dalyvauti rinkimuose, neverčiant priklausytį politinei partijai, taip įnešti daugiau demokratijos į mūsų šalies rinkimų sistemą. Tačiau realybė atskleidė ką kita.

Tik pradžioje tai buvo bendruomeninės valios išraiška, o dabar šiuo instrumentu jau piktnaudžiaujama ir naujojamasi įstatymu spragomis. To paties pavadinimo visuomeniniai judėjimai atkartoja komitetų politinę veiklą, yra finansuojami juridinių asmenų, neteikia viešų ataskaitų, nėra jų nuolatinės kontrolės, o žaidimo taisyklės, ypač vietos savivaldos lygmeniu, yra neadekvaciškos paliginus su politiniais judėjimais. Tai, kad rinkimų kova nėra sąžininga, pripažiusta ir VRK, nors pati, kaip matyti, nelabai gali ką nors padaryti.

2015 metais užregistruoti 58 rinkimų komitetai, iš kurių 19 tokiai palaikė savadinimais egzistavo kaip visu-

meninės organizacijos ar asociacijos. Taip prisdengdami visuomeninės organizacijos statusu komitetai gauna lėšų apie didžiausią politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo tvarką.

Dabar jau bene visi sutaria, kad esama partijų ir politinių kampanijų finansavimo tvarką būtina tobulinti. Tai dar kartą patvirtino Seime parlamentinės grupės „Už Lietuvą be korupcijos“ surengtos diskusijos dalyviai. Teisingumo ministerija informavo, kad sudarys darbo grupę ir parengs būtiną pataisą, beliks jas priimti. Tačiau jau aišku, kad iki artimiausių Savivaldybių tarybų rinkimų 2019 metais jau nebespėsime. Ir panašu, kad procesas nebus lengvas. Kolegos Seimo nario Andrius Kupčinsko registruotos pataisos, kurios padėtų užtikrinti rinkimų komitetų veiklos ir finansavimo kontrolę, buvo atmetos neva tolimesniu tobulinimui.

Siekiant didesnio rinkimų sistemos skaidrumo, derėtų nustatyti bendras ir visiems rinkimų dalyviams vienodas taisyklės, ipareigoti asociacijas bei visuomenines organizacijas deklaruoti didžiausius rėmėjus, rinkimų komitetams neleisti išsiregistravoti, jeigu jų naudai buvo išrinkta, taip užtikrinant komitetų veiklos tēstinumą.

Vienas svarbiausiu klausimui darbar – kas turėtų imtis partijų ir komitetų finansavimo tvarkos priežiūros ir kontrolės? Akivaizdu, kad VRK tai per sunki užduotis. Tokia, kokia yra darbar, VRK neigali atligli savo užduocių. Tai irodė pražiūrėta Darbo partijos „juodojibuhalterija“, ne mažiau skandalinė tai, kad ši komisija nesugebėjo pripažinti, kad per LRT rodytas „Naisių vasaros“ serialas buvo Ramūno Karbauskio ir jo kompanijos politinė reklama, kuri tėsėsi kelerius metus iki rinkimų. Kaip taikliai savo metiniame pranešime pabrėžė Prezidentė, VRK objektyvumo užtikrinimas yra būtinės, siekiant atnaujinti ir sustiprinti politinė sistemą. Komisija bus objektyvi, kai

jį bus nepriklausoma, netarnaujanti né vienai politinei jégai, be partijų atstovų – principinga ir nuosekli. Tada nebektų klausimų, kas turi kontroliuoti Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo vykdymą.

Nesenai pasigirdo siūlymų juridiškiams asmenims sugrąžinti teisę remti politines partijas. Pagrindinis šios idėjos šalininkų argumentas – verslas vis tiek ras kelių, kaip paremti, tik esą tai darys neteisėtai. Tai neva įrodė šiuo metu teisme nagrinėjama politinės korupcijos byla.

Deja, tai nėra visiškai tiesa. Nors darbar egzistuoja tinka nera tobula, ji geresnė ir skaidresnė, nei buvo iki 2012-ųjų. Atliki tyrimai parodė, kad viešųjų pirkimų sistemoje, verslui uždraudus remti partijas, tapo skaidresnė.

Naujausias pasiūlymas keisti darbar galiojančią partijų finansavimo tvarką atskriejo iš socialdemokratų atskilėlių grupės (LSDDP) Seime. Jie siūlo keisti patį finansavimo principą ir nustatyti, kad pinigai partijoms būtų paskirstomi pagal išrinktus atstovus, o ne pagal gautus balsus rinkimuose. Toks modelis būtų naudingiausias patiemis iniciatyvos autoriams. Labai akivaizdu, kad pataisos tam ir pateiktos, siekiant kartu su kitomis partijomis gauti valstybės dotaciją. Kaip kitaip tai pavadinti, jeigu ne gryniausia politinė korupcija?

Sios situacijos negalečiau apibūdinti tiksliau, nei tai padarė politologas Tomas Janeliūnas: „Kai viešųjų pirkimų konkursų nuostatos būna priderintos vienam įmanomam laimėtojui, tokie konkursai iškart tampa skandalais ir būna pripažįstami neteisėtais. Tačiau kai įstatymo pataisomis valstybės dotaciją siekiama atimti iš vienos konkretios partijos ir perduoti kitai konkretiai partijai – tai kažkodėl nėra laikoma konstituciniu ar sąžiningos konkurencijos principu pažeidimu. Valdančiosioms partijoms tai né motais – jos nusprendė skubos tvarka prastum-

ti šias pataisas ir kuo greičiau įteiki „legalu kyši“ LSDDP“.

Seimo nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas (NSGK) savo išvadose paskelbė, kad neskaidrus ir neteisetas partijų finansavimas gali kelti grėsmes valstybės interesams. Kaip teigia komiteto išvadose, suinteresuotos verslo grupės, atskiri verslininkai, politikai ir net žiniasklaidos priemonių savininkai siekė apeiti 2012 metais įsigaliojusį draudimą, naudojosi neefektivia politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės sistemo.

NSGK išskyrė šias neskaidraus ir neteiseto politinių partijų finansavimo formas: paramą grynaisiais pinigais, su teikiant nuolaidas politinei reklamai, viešųjų ryšių paslaugoms, remiant paramos fondus, apmokant sąskaitas, teikiant paramą per užslėptą politinę reklamą.

Kaip matome, neskaidrioje partijų finansavimo sistemoje dalyvauja daugveikėjų. Nusigriebti savo kąsnį susigundo ne tik politikai, verslininkai, bet ir ne sažiningai veikianti, priklausoma žiniasklaida. Jau dabar aiškiai matyti, kad tiek savivaldybių tarybų, tiek prezidento rinkimų kampanija yra prasidėjusi. Kolginčiamasi, kaip keisti įstatymą, kam priskirti atsakomybę, paramos pinigų ir užduočių dalybos jau įvyko.

Anot filosofės Nidos Vasiliauskaitės, Lietuvos gyventojas auga ir gyvena jausme, kad jis kažkoks netikras: ne visai žmogus ar bent ne visai „kaip žmonės“, ir jo aplinka stoka būties – šalis ne kaip šalis, politika ne kaip politika, literatūra ne kaip literatūra, verslas ne kaip verslas... Net kalba tokia, jog sunku aptikti ir net išsivaizduoti neįšdarkytą ir nenukurdintą teksto vertimą į ją iš kitos. Bet pabandykim prisiminti, kada tas netikumas prasidėjo? Ar ne tada, kai komunistinė nomenklatura ėmė šmeižti Sąjūdį, jo žmones, o pagreitį įgavo, kai neplanuotai Aukščiausiosios Tarybos pirmininku tapo Vytautas Landsbergis?

Gintaras MARKEVICIUS

Visada tikėjosi sugržti į tėvynę

Redakcijai parašė Stasys JANUTA, gimęs 1926 metų gruodžio 1 dieną, gyvenantis Telšiuose. Apie savo gyvenimo prabėgusius metus jis rašo: „Rodos, ir vargo nebuvo, viskas liko tolomoje praeityje. Užaugo Sibire gimę vaikai, auga aštuoni vaikaičiai, keturi provaikaičiai. Sunku nuspėti, koks žmogaus likimas, kiek jam skirta gyventi šioje žemelėje... Atleidžiu vienims, ir tiems niekadėjams, kurie mus, paauglius, į Sibirą išvežė, nes pamatėm, kaip žmonės varsta, o likimo mums turbūt buvo taip skirta“.

Savo skaitytojus supažindiname su Stasiu Januta, kuris su šeima 1949 metų kovo 25 dieną iš Vabalių kaimo, Mažeikių rajono buvo ištremtas į Tiuchtetą rajoną Krasnojarsko krašte. 90-mečio proga išleista jo prisiminimų ir nuotraukų iš Sibiro su aprašymais knyga „Gyvenimo istorijos pagal eileraščius“.

Nelaimės prasidėjo netikėtai

Stasio Janutos tévai Stefanija ir Stasys neilgai ramiai gyveno. Prasidėjo kaimu į vienkiemius skirstymas, tad nutarė, kad tévai iš puikios savo sodybos kelsis į galulaukę, prie Senakių kalno, ir ten naujai kursis. Sutvarkė dokumentus, gavo 10 tūkstančių litų paskolą. Tačiau dar nepasibaigus statyboms, prasidėjo karas. Bolševikai okupavo Lietuvą, naikino ūkininkus, atėmė pusę žemės – 31 hektarą, o 30 hektarų paliko.

Vaikystė buvo nelinksma. Ją temdė baimė, kad neištremtų, nenužudyti. Pašnibždom sklindančios kalbos, pasakojimai apie Rainių žudynes pasiekė atokiausias vietas, ir vaikams mokykloje kėlė šiurpą. Šeimos nelaimės prasidėjo netikėtai. Rusų dar nesimatė, bet tévą suėmė ir tardė Lietuvoje. Jį ištremė į Karelijos Belomoro kanalo statybas Medvežagorske.

Tévas pasakojo apie lietuvių kančias toje komunizmo statyboje. Žmonės mirė iš bado, įkritusių į kanalą niekas neieškojo. Lageryje kameros pastatytos ant vandens, grindys – geležinių grotų. Nuo drėgmės kaliniai tindavo ir mirdavo. Lietuvoje likusi šeima džiovindavo duoną ir siušdavo iš Mažeikių geležinkelio stoties. Buvo galima siušti tik džiovintą duoną ir baltinius. Siuntinuką 50 kilometrų iki Mažeikių Stasys veždavo su arkliu, kuris buvo iš karro įkeistas. Gerus arklius buvo atėmę kareiviai, palikę tokį mažą, silpną. Vieňą naktį išvažiuoja, kitą parvažiuoja.

Tévas po ketverių metų gržo. Stasys, kaip vyresnysis sūnus, turėjo messti mokslus. Gerą žemę išdalijo naujakuriams, kurie tikėjo okupantų atnešta laime, o jiems liko prastesnioji – tik krūmokšniai ir miškelis.

Prasidėjo partizaninis karas. Kuriuose namuose lankydavosi partizanai, greitai sužinodavo ir netrukus tą šeimą ištremdavo. Ūkininkus užkrovė mokesčiais, grūdų prievolėmis, nesumokėjus, aprašydavo turtą.

I Sibirą vežė „draugai“

Pavasarėjo, oras nebuvo šaltas. Pavakare atvažiavo kariškių sunkvežimiai, nes trémė daug šeimų iš Vabalių. Sukrovė visus maišus, ant viršaus susodino, šalia du sargai su ilgais šautuvaais.

Mažeikiuose ilgai laukė, kol pririnko pilnus vagonus. Buvo kovo 25 diena, iš Sedos apylinkės atvežė 26 diena. Stotyje burzgė mašinos, garvežiai stumdė vis naujus vagonus, aplink vaikščiojo sargyba, kuri dieną naktį neleido artimųjų atsisveikinti su tremtinais. Stasio Janutos šeima važiavo kartu: tévai, Stasys, septyniolikmetis brolis, dvylikos ir šešerių metų seserys.

Važiavo ilgai. Ešelonas su vagonais sustodavo nuošliau, kad kiti traukiniai pravažiuotų. Už Uralo kalnų buvo dar šalta žiema. Nuo žmonių alsavimo vagone sienos šarmojo, kampe įrengta geležinė krosnelė mažai tešildė. Žmonės sirgo, senieji mirė. Traukiniui sustojus, sargai juos kažkur išnešdavo. Niekas nežino, kur jų kūnai liko ilsėtis.

Du broliai likę Klaipėdoje, išvengė tremties, nes mokėsi mokykloje. Vieinas, sužinojęs, kad šeimą ištremė, išėjo savanoriu į armiją. Tarnavo prie Juodosios jūros ketverius metus. Junesnysis Petras mokėsi 12-oje amatų mokykloje, kuri viskuo aprūpino, išlaike, skyrė bendrabutę. Pabaigę išvyko į Kauną dirbtį radijo gamykloje. Netyčia numetė Stalino portretą, už tai nuteisė ir 10 metų išvežė į šiaurę, kur žiemos metu saulė nepasirodo.

Gyveno kaip našlaitis, atskirtas nuo šeimos. Laiškų jis ir jam iš tremties neradė. Kaimynai parašydavo, kaip sekasi vaikams, likusiems atskirtiems nuo šeimos. Pirmą laišką iš Petro gavo 1955 metų spalio 16 dieną. Tada šeima ir sužinojo, kad Petras atsidūrė lageryje už sudaužytą Stalino portretą. Po Stalino mirties raše prašymą – paleido, vyko šeimos aplankysti.

Prasidėjo vargas gyvenimas

Atvykus į tremties vietą, rusų moterys iškūreno pirtį. Drabužiai buvo pilni utelių, nes 19 dienų buvo nesiprause. Praėjus kelioms dienoms, davė po keletą gramų miltų, kurie tik taip vadinosi, ir paskyrė dirbtį prie gyvulių.

Buvo žiema, daug sniego. Brigadininkas éjo pas tremtinius rinkti pinigų. Reikėjo turgti nupirkti bulvių pavalygti ir pavasario sodinimui. Iki turgaus – 120 kilometrų. Į atskiras roges pakinko du arklius, vienas važiuoja, kitas bėga iš paskos. Į roges pasikrauna šieno, pernakvoja pirmas naktis, ten jo šiek tiek palieka, kad turėtų grižtant.

Atėjus pavasariui, kiekvienai šeimai atmatavo žemę tarp miškų. Rusai sklypus turėjo prie namų. Bulves sodindavo su kastuvais, kai sudygavo, su kaupukais vagas padarydavo. Vietiniams rusams patiko, kaip lietuviai tvarkési, dirbo žemę ir pradėjo į „banditus“ draugiškiai žiūréti. Vėliau Janutai nusipirkė karvę. Ganydavo kartu su kolūkio, vakare karvutė pati pareidavo.

Miškuose augo žolė, skonių primeinantį česnaką. Ji buvo ir maistas, ir vaistas. Kas ją valgė, nesirigo malarija, kuri buvo dažna Sibiro liga. Pavasarį visi gavo darbo. Stasys paskyrė į kalvę pas raišą, su ruda barzda rusą, kuris daug ko jį išmokė. Broliui Steponui davė dvi kumeles su kumeliukais. Jiems paauagus, jis dirbo su grébliu ir šienapjove. Mama prižiūrėjo kolūkio daržą – ravė-

jo ir laistė. Vaikus pavasarį varė į laukus ravėti javų.

Laikas éjo, lietuviai apsiprato su gamta, jos išdaigomis bei kitomis Sibiro sąlygomis. Sunku dabar išsivaizduoti, kaip gyveno ir ką jautė Janutai pirmus, antrus metus, o toliau, kaip sako Stasys Januta, – nieko – lietuviai kantrūs.

Po Stalino mirties

Gyvenimas Sibire labai pasikeitė. Senbuviai rusai gavo pasus ir galėjo išvažiuoti, kur nori, o lietuviam tremtiniam pasus davė tik 1957 metais ir tik pasirašius, kad į Lietuvą nevažiuos. Bet kas galėjo sulaikyti??!

Stalinui mirus, brolis Petras gavo pažymą, kad nuo bausmės atleidžiamas. Savaitę pabuvęs pas tévus tremtyje, norėjo išvažiuoti, tačiau jo neišleido. Tévas éjo „išsipirkti“. Kai grąžino dokumentus, pasitaikius progai išvažiavo. Grįžęs į Lietuvą, išsidarbino Telšiuose. Sukūrė šeimą, užaugino tris dukteris.

„Mes – Lietuvos tremtinėliai – būdavo šilta ar šalta, diena ar naktis, valgës ar ne, bet malonu savam bûry tarp savų pabûti, įdomu pakalbëti, paklausyti pasakojimų, juk buvom iš įvairių rajono pašalių. Dažniausiai pokalbiai buvo apie jaunystës dienas, gyvenimą čia, jo vargus, kančias, sutiktas rudas meškas ir merginias“, – sako S. Januta.

Prasigyvenus susirinkdavo daug jaunimo, prisdėdavo prie kalbų ir senolių. Jie norédavo daugiau sužinoti, kaip gyvenimas téviškėje, nes ne visi gaudavo laiškų, o ir smagu pasikalbëti lietuviškai.

Kolūkis turėjo bityną, avilius laikė išdegusiuose miškuose ant kalvų. Augotokia aukšta žolė, labai medinga, ilgu stiebu, žydėdavo ilgai. Kai arkliai ganydavosi miške, tai jų uodegos sukiabavo nuo medaus. Bityną prižiūrėjo tremtinys latvis, atvežtas iš Lietuvos. Kai reikėdavo medų surinkti, jam pagalbos atsiūsdavo iš brigados žmonių.

Rusai gaminio statinaites iš kredo, į kurias tilpo apie 50 kilogramų medaus. Statinaitės viršuje – skylė. Pripylus medaus, ją užkala kamščiu. Iš korių atliekų darydavo girą, kurios duodavo už darbadienius šventėms. Girą bûdavo stipri, netrukdavo linksmiybių.

Statines gaminio iš sausų skaldytų kredų, lankus – iš jaunų ievos medelių. Metalo nebuvo, viršuje ir apačioje dėdavo tris lankus. Buvo tvirti, o kad tiktu, mokėjo labai tiksliai pamatuoti.

(keliamas į 7 psl.)

Stasys Januta tremtyje

Janutų šeima 1928 metais. Centre – keturmetis Stasys

Janutų šeima Sibire 1949 metais per šv. Velykas

2018 m. liepos 13 d.

Tremtinys

Nr. 26 (1288)

5

Liukrecijos Adomaitytės kelias į Sibirą

18 amžiaus antrojoje pusėje netoli Kauno gyvavo Marvelės dvaras. Žinoma, kad čia pradėjo kurtis gyvenvietė, o 1782 metais pastatyta kopyčia. Kai-mo dalis prijungta prie Kauno dar 1929 metais, likusioji – 1946 metais. Marvelės ižymybės – to paties pavadinimo upelis ir prieš kelis metus sutvarkytas išpudingas jo krioklys.

Naujojoje Marvelėje gyvenę Jonas ir Ona Adomaičiai augino tris vaikus: Aldoną, gimusią 1922 metais, Leoną, gimusį 1924 metais, o jauniausioji Liukrecija pasauli išvydo 1937-aisiais. Adomaičių namas didelis, dviejų galų, buvo pastatytas tėvų, Onos ir Jono Adomaičių, Naujosios Marvelės pagrindinėje gatvėje, netoli Nemuno. Tėvelis dirbo gamykloje kalviu, o mama prižiūrėjo vaikus, šeimininkavo, augino daržoves ir nešė jas parduoti į turagą. Pirmoji pokaryje Adomaičių namus paliko Aldona, ištekėjusi ir išsikėlusi gyventi į Ukmergę.

Liukrecija pamena, kad Marvelė tada labai kankino Nemuno potvyniai. Kai apsemidavo sodybas, reikėjo kuriam laikui prieglobščio ieškoti kitur, tėvelis likdavo saugoti turtą.

Per didiji 1946 metų potvynį Naujojoje Marvelėje stovėjusį Adomaičių namą apsémė tiek, kad jis pakilo nuo pamatu ir nuplaukė Nemunu. Prie kranto prisiliesto beveiku tris kilometrus nuo Marvelės, deja, jau apgriuves. Teko tėvams imtis statybų. Naują namą pasistatė toliau nuo upės, arčiau kalno, kad potvyniai nepasiektų ir dvigubai mažesnį...

Deja, naujajame name šeima džiaugėsi neilgai, nes Jonas Adomaitis 1947 metų gegužės 1 dieną mirė pakirstas džiovos. Sodyboje liko gyventi Liukrecija su mama ir broliu Leonu. Sugrįžus sovietiniams okupantui, broliui buvo dvidešimt. Gavo šaukimą tarnauti jų armijoje ir kovoti Antrojo pasaulinio karo fronte. Pagavę išvežė apmokyti, tačiau jaunam žmogui pasisekė sugrįžti namo. Visiems sakė, kad gavo atostogų ir netrukus pasitraukė į miškus partizanauti. Turėjo mylimą marginę Genutę Raulinaitytę, laikėsi gimtose vietose. Sako, jি kareiviai ir stribai buvo du kartus areštavę, kad išsiaiškintų vaikino asmenybę ir „nusikaltimus“, tačiau abu kartus per tardymus jam pasisekė pabėgti. Liukrecija buvo girdėjusi, kad paskutinį kartą, 1947 metų birželio viduryje, brolis iššoko iš stribyno pastato antrojo aukšto. Parėjęs namo, neatsispyrė pagundai likti nakvoti. Vos pradėjus švistti, namus apsupo kareiviai. Brolis pažadino dešimtmę sesutę ir liepė slėptis po lova, kad jos per susišaudymą nenušautų. Sodyboje nuo miško pusės išsitaise ginkluoti kareiviai. Iš kitos pusės buvo krūmais apaugęs Marvelės upelis. Vienos namo durys į laukus buvo nenaudojamos, be durų rankenos, tadsunkiaipastebimosirkareiviųnesaugomos. Per jas ir išbėgo Leonas, šmurkštėlio į krūmus, o upelio vaga bėgo Nemuno link. Liukrecija su mama netrukus išgirdo šūvius – tai kareiviai pastebėjo bėglį. Ji pasivijo prie pat Nemuno... Buvo birželio 17-oji. Surišo rankas ir sumuštą nusivežė į Kauną. Savieji pamatė Leo-

ną tik po 15 metų...

Ilgai tardė, kankino Leoną Adomaitį. Tik po keturių mėnesių už nesamas nuodėmes nuteisė už svetimos tévnės „išdavystę“ 10 metų griežtojo režimo kalėjimo ir dar 5 metus tremties. Teismo dieną Leono draugė Genutė Raulinaitytė, beje, iš gausios partizanų giminės, pagimdė jam sūnū Gediminą. Jiedu su Genute dėl to, kad slapsčiai, negalėjo susituokti. Leonas kalėjo Rusijos „Dalstroj“ lageriuose.

Liukrecijos atsiminimai

Po brolio arešto, namuose Marvelėje likome gyventi tik mudvi su mama. Man buvo dešimt metų, per tuos trejus metus buvau baigusi Marvelės pradinę mokyklą ir mokiausi Kauno 2-osios mergaičių gimnazijos 1-oje klasėje. Jos nespėjau baigtis, nes atėjo 1948 metų gegužė...

Kiekvieną gegužės vakarą pas kaimynus giedodavome „mojavą“. Ir tą gegužės 21-osios vakarą po giedojimo mama man pasakė, jog girdėjusi, kad planuoja žmones vežti į Sibirą. Jai kažkas patarė bėgti ir slėptis. Mama nuspėdė, kad mes sovietų valdžiai niekuo nesame nusikaltę, todėl ir bijoti nėra ko. Bet ji smarkiai klydo, nes paryčiu pasigirdo stiprus smūgiai į duris su reikaliavimais atidaryti. Teko paklusti... Kariskai apsirengė trys vyrai, pastatė mudvi su mama prie sienos ir įsakė stoveti ramiai, perskaitė sprendimą, kad už brolio tėvynės išdavimą mudvi su mama esame ištremiamos į Sibirą.

Susiruošti laiko davė nedaug. Nedaug ką ir pasiėmėme. Buvome viena maža, o kita sena. Vienas kariškis, paramės siuvamają mašiną Singer, patarė būtinai ją pasiūmти. Ta siuvamoji mus gelbėjo nuo bado... Su ryšliais buvome įkeltos į sunkvežimį ir taip prasidėjo mudvieju kelionė tremtin.

Gyvulinis vagonas, gultai, vidury vagono skylė gamtiniams reikalams atlikti. Man buvo didelė gėda ja naudotis, ką jau kalbėti apie suaugusius. Sargybiniai su ginklais, rusiški keiksmažodžiai... Mūsų vagone vienas žmogus pakeliui mirė – mačiau, kaip suvyniojė į antklodę, išmetė jo kūną į Volgos vandenis, kai važiavome tiltu per tą plačią upę. Verkiančių vaikų balsai aidėjo ilgai...

Bet viskas kažkada baigiasi. Geležinkelio vežė įki Irkutsko srities Usolje Sibirskoje stoties. Ten pakrovė į sunkvežimius ir vežė įki Širokaja Padė vietovės, o nuo ten gabeno traktorių priekabose, nes, matyt, mašinos negalėjo pravažiuoti. Keliauome į Taljanokaimo. Taibuvomūsų grupės galutinis tremties punktas. Buvo jau 1948 metų birželio 13-oji, Lietuvoje – Antaninės, bet ne mums. Mane su mama apgyvendino pas vietinius rusus. Šeimininkės šeima irgi buvo be vyriškų rankų. Jos dukra buvo maždaug mano amžiaus. Rusiškai kalbėti buvau išmokus jau anksčiau, mat per vieną iš potvynių Marvelėje mudvi su mama bu-

Liukrecija su mama prie Okos upės

Adomaičių namelis, pastatytas po 1946 metų potvynio

vome laikinai apgyvendintos Žaliakalnyje, kažkokiam kariškiu name, tai kieme lakstydama su kaimynų vaikais išmokau rusiškai. Prisimenu, kaip rausitė mokiau kalbėti lietuviškai.

Mama mokėjo rusų ir vokiečių kalbas, tai čia jai labai pravertė vietinių kalbos mokėjimas. Miško darbams ji buvo per sena, tad gavo pirties prižiūrėtojų darbą. Jis gelbėjo nuo bado, nes vietiniai gyventojai, neturėdami pinigų bilietui nusipirkti, slapta „mokėdavo“ mama už pirtį: kas keletu bulvių, kas svogūno ar kopūsto galva.

Artėjo ruduo. Reikėjo eiti mokytis. Buvo kaime tik pradinė mokykla, bet dauguma daug vyresnių už mane tremtinį vaikų rinkosi 2-ą klasę, nes nemojė rusiškai. O aš kalbėjau jau pakenčiamai ir supratau, kas kalbama. Surizikau ir nuejau mokytis į 4 klasę. Sekėsi čia neblogai. Neturėjau gerų drabužių, nes gerokai ūgtelėjau. Tad mama išsavo drabužių persiūdavo man. Buvo net medžiaginius batelius pasiuvusius.

(Bus daugiau)

Parengė Stanislovas ABROMAVIČIUS

Zimos 7-os vakarinės mokyklos mokiniai, 1954 metai

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 28 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“,

„Pay Post“ skyriuje,

per „Lietuvos pašto“ laiškininką,

paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400,

internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina: 1 mėn. – 2,45 Eur.

3 mėn. – 7,34 Eur.

Nelikite be savo laikraščio!

Vyriausiasis pokario partizaninio karo vadas

1997 metų vasarą į Varėnā atvažiavo Adolfo Ramanausko duktė Auksutė Skokauskienė. Tuo metu aš buvau Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos Varėnos skyriaus tarybos pirmininkas. Auksutė kreipėsi į mane, kadangi 1957 metų lapkričio 29 dieną jos tėvelis po ypatingų kankinimų buvo sušaudytas Vilniaus KGB specialioje pogrindžio kameroje. Ji norėjo šią datą garbingai paminėti. Po ilgų diskusijų nutarėme atstatyti Kasčiūnų kaime A. Ramanausko-Vanago ir Juozo Vitkaus-Kazimieraičio 1945 metais iškastą vadavietę. Pasiūliau kreiptis į Juozą Jakavonių-Tigrą, buvusį partizanų ryšininką, prašant atstatyti bunkerį jo sodyboje. Juozas Jakavonis-Tigras, žinoma, sutiko.

Atvykę į Kasčiūnus, pritariant J. Jakavoniui, suderinome bunkerio atkūrimo planą. Organizuoti darbus teko man. Nors objektas ir nedidelis, tačiau viską reikėjo pradėti iš naujo, tuščiomis rankomis. Be to, ir laikas spaudė, nedaug teliko iki lapkričio 29 dienos. Bunkerio duobei iškasti paprašiau Savanoriškos krašto apsaugos tarnybos 14-ojo bataliono vado S. Bartuškos skirti 10 vyrų. Duoti sutiko su sąlyga, jeigu savo transportu nuvešime į objektą. Tuo laiku visiems trūko kuro.

Pasak Juozo Jakavonio, 1945 metais bunkerį kasė apsiginklavę ir kovai nusiteikę, lietuviškomis uniformomis apsirengę partizanai. Kas galėjo pam-

nyti, kad po pusės amžiaus čia darbuosis jauni, energingi laisvos Lietuvos savanoriai. Jų buvo dvigubai daugiau, jie dirbo nevaržomi, be baimės, neslapuojami, neturėjo šalia savęs paruoštų ginklų atremti netikėtam prieš užpuolimui. Jiems bloga akis pakenkti negalėjo. Stovėjau ant kasamos duobės krašto ir stebėjau rimtais veidais besidarbujančius karius. Pasikeisdami dirbo: Vidas Čeikus, Raimundas Gvilnelis, Vilmantas Čepulis, Antanas Diksa, Nerijus Eidukevičius, Sigitas Lapienis, Vytautas Garmus, Saulius Janušauskas, Gintaras Petrušis ir Gediminas Samuolis. Po kelių valandų – duobė jau buvo paruošta darbams.

Tikslius bunkerio matmenis ir įrengimą suradome A. Ramanausko-Vanago knygoje – „Daugel krito sūnų“. Autentiško bunkerio vidaus įrengimui kreipiausij AB „Troblesiai“ direktorių Vytautą Kuklį, jis, kaip visuomet, geranoriškai sutiko. Tuomet iškilo medienos klausimas, čia mus parėmė Varėnos urėdija. Sienos išklotos lentomis, padarytas gultas, stalas, suolai, lentynos ir imituota tunelio anga. Minėjimo dienai – bunkeris buvo paruoštas laiku.

Kadangi šioje sodyboje nebuvovo pralietas partizanų kraujas, dėkodami Aukščiausiajam, kieme pastatėme kryžių, kurį padarė buvęs politinis kalinas Jonas Tamulevičius. Prie bunkerio pavėsinės pritvirtinome ažuolinę atminimo lentą, pagamintą

tautodailininko Algirdo Juškevičiaus. Lentoje jis išskobė šiuos žodžius: „Cia nuo 1945-05-28 iki 1946-05-01 buvo Adolfo Ramanausko-Vanago vadavietė. Sodybos šeimininkai Julius ir Karolina Jakavoniai“.

1997 metų spalio 26 dieną Merkinės bažnyčioje šv. Mišiomis prasidėjo paskutiniojo Lietuvos partizano Lietuvos partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago 40-ies metų tragiskos žūties minėjimas. Prie šv. Mišias bažnyčioje kauniečių vyru ansamblis „Girių aidas“ partizanų ir jų motinų garbei atliko patriotinę meninę programą. Po pamaldų keli autobusai ir keliasdešimties lengvųjų automobilių kolona šventės dalyviai nuvežė į Jakavonių sodybą Kasčiūnuose pašventini kryžiaus ir atidengti A. Ramanausko-Vanago atstatyto vadavietės.

Pašventinus kryžių ir vadavietę, tylos minute pagerbtai partizanai – visi laisvės kovų dalyviai. Sugiedojus LR himną, SKAT-o savanoriai žuvusius pagerbė penkių salvių garbės saliutu.

Adolfo Ramanausko dukra Auksutė ir J. Vitkaus sūnus Vytautas padėkojo Jakavonių šeimai, visiems, kurie rūpinosi vadavietės atstatymu ir šventės dalyviams, atvykusiams iš visos Lietuvos pagerbtai partizanų vadų ir visų kovotojų, žuvusių dėl Lietuvos laisvės. Taip pat padėkos žodžiais ir prisiminimais dalijosi Kazimieraičio štabo ūkio dalies vedėjas, partizanas Pranas Platū-

Adolfas Ramanauskas-Vanagas

kis-Karklas, E. Simonaitis, P. Jakučionis, Vilniaus apskrities Alis Vyduunas ir kiti. Tiesa, Merkinės parapijos klebonas šiame renginyje pasigedo jaunimo, jis priekaištavo mokytojams, kurie neatveda mokinį pasiklausyti gyvų liudytąjų pasakojimų. Po padėkos žodžių Druskininkų tremtinių choras, pritariant vienims šventės dalyviams, sugiedoję pieštų Lietuvos partizanų himną.

Iškilmingai šventės daliai pasibaidę, sutemoje prie miško suliepsnojo laužai. Savanoriškos krašto apsaugos tarnybos Varėnos 14-ojo bataliono kariai vaišino kariškais pietumis. Dar ilgai prie gėstantčių laužų skambėjo partizaniškos dainos.

**Vytauto KAZIULIONIO
prisiminimus užraše Varėnos
„Ąžuolo“ gimnazijos moksleivė
Agita BERŽANSKAITĖ**

Kautynės Sedos girioje

Šiemet sukanka 70 metų, kai 1948 metų birželio 3 dieną Mažeikių rajono Sedos girios 27 kvartale mūšyje su NKVD kariuomene ir stribais žuvo Žemaičių apygardos Alkos rinktinės, Tirkšlių kuopos trys kovotojai: Vaclovas Bytautas-Švogeris, gimęs 1924 metais, Bronislava Kazickaitė-Bytautienė-Vaidilutė, gimusi 1925 metais, ir Vytautas Momgaudis-Pinčiukas, gimęs 1930 metais.

Vaclovas Bytautas buvo kilęs iš Pašlinkšės kaimo.

Vaclovas vokiečių okupacijos metais dirbo Sedos valsčiaus įstaigoje. Išdavinėjo pasus ir kitus dokumentus. Buvo vedės Bronė Kazickaitė iš netolimio Užėžerės kaimo, augino sūnų.

Grįžus raudoniesiems okupantams, paimtas į sovietinę armiją. 1946 metais Vaclovas iš kariuomenės pabėgo. Susirado ginklą, pasirinko Švogerio slapyvardį ir patraukė į mišką pas ten jau esančius vyrus. Sumanų ir raštingą vyrą Vaclovą Alkos rinktinės vadas Kazys Venckus-Adomaitis paskyrė Tirkšlių LLA kuopos vadu.

Kartu su Vaclovu į mišką išėjo ir žmona Bronė. Buryje ji gavo Vaidilutės slapyvardį. Ji buvo kilusi iš gausios šeimos, turėjo aštuonis seseris ir brolių. Netoli Kazickų sodybos buvo nušauti trys sovietiniai aktyvistai. Jaunesnioji Bronės sesuo Stefa buvo iškviesta į Sedos MGB ir žiauriai tardyta. Gavusi antrą kvietimą į saugumą, Stefa išėjo pas sešerių į girią. Jai suteiktas Eglutės vardas.

Kazickaičių brolis Boleslovas Kazickas saugume irgi tardytas. Jis neatlaikė saugumiečių spaudimo. Užver-

buotas gavo „Makausko“ slapyvardį ir buvo infiltruotas į Bytauto būrių. Buryje jau buvo Ketūnų kaimo gyventojai Kazys Strazdauskas, broliai Valius ir Vacys Niuniavas iš Rupeikių kaimo, Adomas Lukošius, Vytautas Momgaudis, Adolfas Jančiauskas, Indriekus.

Saugumas bandė į būrį infiltruoti agentus „Petrą“, „Viktorą“, „Vaserboj“. Pagaliau 1948 metų birželio 22 dieną saugumas gavo žinią, jog būrys ilisi Sedos girios 27 kvartale.

NKVD kariuomenė ir būrys stribų apsupo tą kvartalą. Kautynių metu žuvo būrio vadas Vaclovas Bytautas, jo žmona Bronė ir Vytautas Momgaudis-Pinčiukas.

Tą pačią dieną buvo suimtas sužeistas, peršautomis kojomis, Valius Niuniava-Šliachtinės ir vežimu nuvežtas į Mažeikių ligoninę. (Jo brolis Vacys buvo pradėjęs plėškauti, todėl partizanų karo lauko teismo nuosprendžiu buvo nubaustas.)

Taip pat paimiti Adolfas Jančiauskas, Indriekus ir užverbuotasis Boleslovas Kazickas. Adomui Lukošiui su Stefa Kazickaite-Eglute pavyko pasislėpti po eglės išvarta. (Eglutė žuvo vėliau – Balėnų miško mūšyje 1951 metų gegužės 1 dieną, ji palaidota Nevarėnų bažnyčios šventoriuje.)

Savo raporte saugumiečiai rašė, jog po kautynių paėmė tris automatus, du šautuvus, du pistoletus, aštuonias granatas ir tūkstantį šovinių. Apie savo žuvusiuosius neužsiminė, nors, pačių stribų pasakoju, sužeistas Bytautas atsišaudydamas nukovė du kareivius ir pats nusišovė.

Nukautųjų kūnai buvo numesti Seidoje ant grindinio. Vėliau užkasti nežinomoje vietoje. Tik Bronės Kazickaitės kūnų giminės už naminę degtinę išpirko. Sedos klebonas patarė nelaukti vakaro, skambinti varpais ir tuo pat laiodoti. Ir palaidojo Grūstės kaimo kapinaitėse. Vakare pas Kazickus atvyko stribai pažiūrėti, kas ateis į laidotuvės. Teiravosi, ko negiedami kalnai, ir labai nusivylė sužinoję, jog velionė jau palaidota.

Adolfas Jančiauskas mūšio metu buvo paimtas gyvas, prižiastas prie medžio kvartalinėje linijoje. Vėliau liepė jam bėgti, bet Jančiauskas nebėgo. Sakė: „Šaukite vietoje!“ Tada jį prižiastas prie vėžimo, vežančio sužestą Valių Niuniavą. Mažeikiuose A. Jančiauską tardydami mušė per kojų padus. Nuteistas 10 metų. Atkalėjės Vorkutoje gyveno Mažeikiuose. Šeima buvo ištremta.

Tardant suimtuosius, pavyko nustatyti būrio pagalbininkus ryšininkus ir remėjus, tarp jų ir milicininkus, buvusius stribus Nikiforą Plikusą ir Anicetą Počiū. Jie partizanams teikdavo žinias.

Valius Niuniava gavo 25 metus lagerio. Atkalėjės Vorkutoje ir Mordovijoje, vedė rusę. I Lietuvą nebegržo, ten ir mirė.

Boleslovas Kazickas įlagerį nepateko. Buvo paimtas į kariuomenę. Tarnavo Petrozavodske. Po kariuomenės Rusijoje vedė. Maudėsi ežere ir nuskendo.

Vaclovo Bytauto tėvas Kleopas Bytautas, gimęs 1906 metais, 1948 metais buvo ištremtas į Irkutsko sritį, Taišeto rajoną. Ten, tremtyje, 1949 metų birželio 22 dieną ir mirė. Vaclovo sūnus Jono likimas nežinomas.

Bronislava Kazickaitė-Vaidilutė
ir Vaclovas Bytautas-Švogeris

Seserų Kazickaičių tėvai Pranciška ir Vladislovas mirė tremtyje. Atgimimo metais tévo palaikai pargabentį Lietuvą. Motinos kapą užliejo užvenktos Angaros upės vandenynas.

2009 metų rugsėjo 5 dieną žuvusiemis partizanams Sedos girioje atidengtas Atminimo ženklas. Jame įrašyti dar šeši kitu laiku šioje girioje žuvę partizanai.

Apie kautynių metu išlikus Adomą Lukošių reikia pakalbėti plačiau, nes jis miške išsilika iki 1952 metų.

Adomas gimė Rupeikių kaime, kumečio šeimoje. Dirbo miško ruošos darbininku. 1946 metais pametė išduotą laikiną dokumentą. Saugumas apkaltino jį atidavus partizanams ir pradėjo jį verbuoti. Adomas mėtė pėdas, nenorėdamas susitikti saugumiečių. Pamaštės, kad ateina jo suimti, jis 1946 metų kovo 4 dieną pasitraukė į mišką, tapo Spartuku, vėliau Lendrūnu, Bajoru.

Po Sedos girios kautynių išlikę gyvas su Kazickaite-Eglute perėjo į Girto-Liotčiko būrį. (keliamas į 8 psl.)

2018 m. liepos 13 d.

Tremtinys

Nr. 26 (1288)

7

Visada tikėjosi sugržti į tėvynę

(atkelta iš 4 psl.)

Pelkynuose augo aukštai berželiai, kuriuos supjaudavo kaladėm, o tosi numaudavo ir padarydavo indą, kuriame nebūdavo siūlės, taip jis išlaikydavo pripiltą pieną. Vargas išmokė gyventi.

Vaikai – sibirio kai

Bėgo dienos. Laikas grūdino, vargai suartino žmones, praeities žaizdos gijo, kad ir toli nuo namų. Po septynerių tremtyje pragyventų metų, 1954 metais Stasys Januta susipažino su melžėja Justina Ročyte iš Lagirkos kolūkio, buvusio už 15 kilometrų. Po metų susituokė. Pasistatė dviejų kambarių namuką.

Melžėjų darbas buvo sunokus. Karvėms tvartą nebuvo, o kad rankos nešaltą melžiant,

nusimegzdavo pirštines be pirštų galų. Pieną separavo ir darė sviestą, tirpdė, pylė į statinaitės ir atiduodavo į sandėlį. Lietuviai pradėjo statyti karvėmstvarus, ant jų kraudavo šieną. Toks tvartas buvo šiltas. Rusai nusizūrėjo ir patys taip darė. Jie daug ko išmoko iš lietuvių.

Tvarkingi rusai užsiaugindavo paršiuks, tačiau nežinojo, kaip tvarkyti mėsą. Kai lietuviai pradėjo mėsą rūkyti, tai ir jie taip ėmė daryti. Lašinių visai vasarai užtekdavo. Buvo tok senas rusas – kriaucius. Jis sakė: „Amžių nugyvenau, bet nežinojau, kad taip galima mėsą apsaugoti nuo gedimo“.

Jau buvo daug jaunų šeimų, kurioms parašyta, kad Sibire turės gyventi amžinai. Todėl gimė mažukai, kurių dokumentai

mentė įrašyta, kad čia jų gimtine. Ir Janutams 1955 metais gime Roma, 1956 metais Augustinas. Jie – tikri Sibiro gyventojai (Krasnojarsko kraštas, Tukteko rajonas, Ustciulsko apylinkė, Bogatolkos kaimas).

Tremtyje buvo liūdna ir ilgu. Reikėjo auginti mažus vaikus varge, toli, tarp svetimų. Gyventi vis tiek reikėjo.

Grīžo namo

1958 metų gruodį Janutai grīžo iš tremties į Lietuvą. Nesvetingai pasitiko gimtinė. Niekas nenorėjo priimti gyventi. Mirė žmonos tėvas, kuris sulaukė sugržtančiųjų iš Sibiro. Tik po savaitės jų turtas grīžo į Telšius.

Per vargus priegistravovo, išdavė lietuvišką pasą, o tada jau ējo ieškoti darbo.

Susirado darbą Tryškiuose traktorių-mašinų remonto stotyje. Kalvėje dirbo du kalviai, buvo du žaizdrai. Vienas kalvis sutiko kartu dirbtį, paėmė darbo knygelę, prirašė, kad bus darbininku. Po metų tas dirbtuves panaikino, perkėlė į Tirkšlius. Tas draugas išvyko ten dirbtį, o S. Januta ējo į kolūkį. Ten rašė darbadienius, o atlyginimo nemokėjo. Gyventine buvo iš ko. Netoli Telšių rado apliestantamuką, nusipirkę išvažiavo. Ten buvo žuvininkystės

tarybinis ūkis, algą mokėjo, tad jau galėjo prasimaitinti.

Ir čia tremtinių nemylėjo. Dirbtu priemė tiki bandomajam laikotarpiui. Žmoną priegistravo po savaitės. Skyrė 60 arų žemės. Žmonos motina su dukterimi gyveno kartu, bet didesnio sklypo nedavė. Taip ir vargo didelė šeima mažame žemės lopinėlyje. Darbas buvo netoli, tad galėjo pareiti namo pietų. Kalvių atlyginimai buvo maži, daugiau galėjo užsidirbti po darbo kalvėje. S. Januta kalvėje išdirbo 45 metus.

Parengė Audronė KAMINSKIENĖ

Tremtinių vestuvių „kortežas“. Jaunieji pasipuošė šuns kailio kailiniai, pasiskolintais iš vietinių rusų. Krasnojarsko kraštas, 1955 metai

Lietuviai tremtiniai lauko darbuose, Krasnojarskas, 1956 metai

Skelbimai

Liepos 14 d. (šeštadienį) Ukmergės r. Vidiškių sen. Kadrėnų k. Mūšios Didžiosios Kovos apygardos partizanų parke įvyks Lietuvos laisvės kovotojų atminimo šventė.

11 val. gėlių padėjimas, malda prie partizanų kapų Dukstynos kapinėse. **11.45 val.** atminimo koplytstulpio, skirto vyskupui Pranciškui Ramanauskui, ir atminimo kryžiaus Kadrėnų partizanams pašventinimas Partizanų parke. Dalyvaus Ukmergės kultūros centro politinių kalinį ir tremtinių choras „Tremtinys“ (vadovė Julija Juodienė). **12 val.** šv. Mišios už Lietuvos laisvės kovotojus. **13.30 val.** minėjimas. Dalyvaus istorikė dr. Aistė Petrauskienė, partizanas Jonas Kadžionis, Vilniaus universiteto filosofijos magistrantas Vytautas Vyšniauskas. Koncertuos Vilniaus įgulos karininkų ramovės ansamblis „Vilnelė“.

„Misija Sibiras“ vyks į Kazachstaną

Rusijai nusprendus nejisileisti „Misija Sibiras“ dalyvių, ekspedicija perkeliama į Kazachstaną. Vyks dvi ekspedicijos dalyvių grupės, kaip ir buvo ruoštasi kelionei į Krasnojarsko kraštą. Ekspedicija trukės 10 dienų.

Liepos 19 d. (ketvirtadienį) **8 val.** Vilniaus geležinkelio stotyje bus išlydimi ekspedicijos dalyviai. Kviečiame dalyvauti.

Liepos 21 d. (šeštadienį) LPKTS buveinėje (Laisvės al. 39, Kaune) **9.30 val.** įvyks LPKTS valdybos posėdis, **11 val.** – tarybos posėdis. Valdybos ir tarybos narius kviečiame dalyvauti.

Liepos 22 d. (sekmadienį) **12 val.** LPKTS Šilalės filialas kviečia dalyvauti Laukuvos Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčioje aukojamose šv. Mišiose už žuvusius partizanus. Po jų – paminklo žuvusiems Lietuvos partizanams, niekintiems ant miestelio grindinio, šventinimo iškilmėse.

Liepos 28 d. (šeštadienį) **15 val.** Anykščių r. Traupio kultūros namuose bus pristatoma Jono Lukšės knyga apie Traupio gyventojų sovietinį genocidą „Už teisę išlikti“.

Veiks Jono Lukšės paroda „Kauno tvirtovė“. Renginys skirtas 1948 m. didžiosios tremties „Vesna“ 70-mečiui paminėti.

Visus geros valios žmones kviečiame aukoti Partizanų alėjos Kauno senosiose kapinėse statybai. Aukojamas lėšas prašome pervesti į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos sąskaitą LT537044060008103591, AB „SEB bankas“, banko kodas 70440.

Aukoti galite ir paskambinę trumpuoju numeriu **1402**, skambučio kaina **1,50 euro**. Daugiau informacijos www.partizanualeja.lt. Dėkojame už Jūsų gerumą!

Tremtinys
ISSN 2029-509X

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė

Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,

Tel. (8 37) 323 204

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių
ir tremtinių sajunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365

AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė

UAB „Morkūnas ir Ko“,

Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai

Tiražas 1640 egz.

Kaina

0,61 euro

Projektus „Lietuvos laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J O S
R É M I M O
F O N D A S

Sąskrydyje „Su Lietuva širdy“ atliekamos šv. Mišių giesmės

Messe à la gloire de Dieu le Père
Kyrie

1.3. Ky - ri - e e - le - i - son, Ky - ri - e e - le - i - son.
2. Chris - te e - le - i - son, Chris - te e - le - i - son.

Gloria

Refranes
Glo - ri - a in ex - cel - sis De - o. Glo - ri - a,
glo - ri - a in ex - cel - sis De - o. o.

Amen

(Grande Doxologie)

A - men. A - men. A - men.

Alleluia

Al - le - lu - ia, al - le - lu - ia, al - le - lu - ia. Al - ia.

Sanctus

Sanc - tus, Sanc - tus, Do-mi-nus De-us sa-ba - oth. oth. 1. Ple - ni sunt-coe-
2. Be - ne - dic - tus,

li et ter-ra, glo-ri - a tu - a. Ho-san - na in ex - cel - sis. sis.
qui ve - nit in no-mi - ne Do-mi - ni.

Agnus Dei

1.2.3. Agnus Dei qui tol - lis peccata mundi,

1.2. Mi - se - re - re no - bis. Mi - se - re - re no - bis.
3. Do - na no - bis pa - cem. Do - na no - bis pa - cem.

Sąskrydžio „Su Lietuva širdy“ jungtinio choro repertuaras

Šv. Mišių giesmės:

1. „Viešpats – mano tautos stiprybė“ (muz. J. Berthier),
2. „Prancūziškų mišių ciklas“, „Aš esu gyvoji duona“ (muz. V. Liaudanskaitės-Vaitekevičienės),
3. „Gailestingumo jubiliejinis himnas“,
4. „Jézau, pas mane ateiki“ (muz. J. Naujilio),
5. „Dievo dovana“ (muz. A. Paulavičiaus),
6. „Ave Marija“ (muz. A. Paulavičiaus),
7. „Parveski, Viešpatie“ (muz. J. Strolios, aranž. Viltenio),
8. „Marija, Marija“ (Č. Sasnausko).

Koncerto repertuaras:

1. „Tautiška giesmė“ (muz. ir ž. Vinco Kudirkos),
2. „Lietuva brangi“ (muz. J. Naujilio, ž. Maironio),
3. „Už Raseinių, ant Dubysos“ (muz. J. Naujilio, ž. Maironio),
4. „Leiskit į Tévynę“ (l. mel. harm. L. Abariaus, ž. J. Margalio),
5. „Kritusiemis Lietuvos partizanams“ (muz. ir ž. A. Paulavičiaus),
6. „Giedu dainelę“ (lietuvių liaudies daina, aranž. A. Kulikauskas, ch. pritaikė V. Miškinis, ž. A. Baranausko),
7. „Girių Lietuva“ (muz. A. Raudonikio, ž. S. Žlibino),
8. „Sugrįšiu aš“ (lietuvių liaudies daina, aranž. R. Vaičekonio),
9. „Kur lygūs laukai“ (muz. J. Tallat-Kelpšos, ž. Maironio),
10. „Oi neverk, motušèle“ (ž. Maironio),
11. „Kur tu eisi“ (partizanų daina, išplėtota J. Pavilionio),
12. „Tremtinio rauda“ (muz. ir ž. A. Staponaus).

Kautynės Sedos girioje

(atkelta iš 6 psl.)

Jis su Eglute dalyvavo 1947 metų gruodžio 13 dienos kautynėse prie Pašerkšnės dvaro. Jiems tada pavyko išsigelbėti.

Zuvus Girtai-Liotčikui, Adomas su Eglute perėjo į Razono būrį. 1951 metų gegužės 9 dieną Balėnų miško kautynėse Eglutė, apsupta kareivių, nusišovė (palaidota Nevarėnų bažnyčios šventoriuje).

Po mūšio Balėnų miške Adomas, likęs vienas, prisijungė prie Prano Šiušės-Genio būrio. Išduotas 1952 metais, buvo suimtas bunkeryje pas Jaugą Kirikų kaime. Gavės 25 metus lagerio, iškalėjo 15 metų Mordovijos ir Komijos lageriuose. Grįžęs gyveno Latvijoje. Ir tik Atgimimo metais galėjo parvykti į Mažeikius. Mirė 2004 metais.

Iš partizano Adomo Lukošiaus prisiminimui, užrašytu muziejininko Algimanto Muturo 1999 metais:

„Kai mes su Eglute susitikome Alkos rinktinės vadą Venską, jis buvo su nedidele smaila barzdele. Mus kartu nufotografavo partizanas Vaclovas Razonas. Jis turėjo tokį didelį fotoaparata. Aš tada buvau kariškai apsirengęs su automatu rankoje.

1947 metų lapkričio 13 dieną prie Pašerkšnės dvaro mus apsupo. Aš su Eglute pasislėpiau Šerkšnės upės vandenye, ir kareiviai mūsų nesusekė. Paskui ilgai gulėjau be sąmonės. Eglutė kažkaip stipresnė buvo. Praaušus atsigavau ir palengva pradėjome eiti. Priėjom Šakinės upelį, reikia pereiti, įkritau antrą kartą. Šiaip taip pasiekėme Skuodinės mišką. Matome einant miško darbininką. Jis suprato, kas mes per vabalai. Davė užrūkyti ir degtukų. Miške susikūrėme laužą, išsidžiovinoyme drabužius.

Nuėjome į pamiškę pas mano ryšininką Petrą Taučių (jis dabar gyvena Telšiuose). Eglutė su veidrodėliu davė

ženkla, jog esame miške. Taučius atnėše antklodžių, ir aš gulėjau. Vakare atvažiavo su pora arklių ir nuvežė mus į bunkerį pas Kazlauską, atrodo, tai buvo netoli Rubikų. Reikia batus numauti, negaliu, nes kojos sutinę. Po kiek laiko šiek tiek pasitaisiau. Tada Taučiūtė, pasigavusi kolchozo arkli, mus nuvežė į Balenėlius prie ryšininko Kęsmino sodybos. Užėjom, Kęsminė davė po 100 gramų, ir mes nuejome į bunkerį pas Jaugą Rubikų kaime (tai buvo Kirkų kaimas).

Iš pradžių partizanavimo buvau su Visockiu. Kai jি nušovė prie Grūstės malūno užtvankos, likau vienas. Tada atėjo Kazys Strazdauskas (vėliau žuvo Dagių miške) su Niuniava-Slechtinu, ir išėjome į Sedos girią, į Bytauto būrį. Cia sutikau Bytauto žmonos seserį Eglutę. Kai Bytautas su žmona žuvo, aš likau su Eglute. Tada mano viršininkas tapo Pranas Šiuša-Genys. Su juo susitikdavome Balėnų, Plinkšių miškuose, ateidavo me iki Rubikų.

Partizanas Šiuša norėjo mane skirti būrio vadu, bet nesutikau. Tada vadas liko Razonas, vadintomės Sedos būrys. Kai buvo sunaikintas Alkos štabas, aš išgirdau būti Dagių miške.

Šiuipienė mums sakė, jog eigulys Gineitis, pamatės miške rūkstant dūmus, suprato, jog tai partizanai, ir ant balto arklio atjojo į Sedos saugumą. Tada mus apsupo. Ir žuvo Bytautas su žmona, o aš su Eglute pasislėpēm po eglės išvartą. Atėjo rusų karininkas per kokius 7–8 metrus, pasižvalgė, bet mūsų nepastebėjo ir davė komandą kareiviams eiti toliau. Aš su Eglute iš miško išėjome tik kitos dienos rytą. Beeidami dar radome pamestą Felikso Gerulskio vatinuką.

Kai mane suėmė nuvežė į Telšius, ten tardė pulkininkas Paulauskas.

Albertas RUGINIS